

ШИТЕ, АНИА СИ ЛИТЕРАТУРА.

РЪСПИНСЪЛЪ РОКНЕНІОР

in фада комисиінеі ла дитревареа а доа:
(vezi mi Nr. 23—24)

Ръспинсѣла ла а треіа дитреваре.
(Канетъ.)

Мѣтадіііне сѣнт інегігѣтѣла де гранііѣ ші пріп зрѣаре прегінеіінеіе нѣстрѣ сѣнт зрѣтѣ-реле: ші маі дитѣ деѣѣ сѣ тѣртѣрісіп, къ ад-міністрѣдіінеа мілітарѣ дп прівіінда пѣтѣнтѣлѣі гаре не аз дерѣтѣрїт ші дпнедекат дп есерѣдііѣла дрептѣлѣі де пропріетате, авѣт дпайнте де мілі-тарісарѣ; фііндѣ о ордіінедііне а свиретеі команде мілітарѣ трансіване дін 28. Іанѣаріе 1808 ші алте а свиретелѣі консіліѣ велікѣ дін 26 Септ. 1824, прівііігѣре ла регѣлареа сілѣелор (пѣдѣрїлор), аз декларат пѣтѣнтѣрїіе нѣстрѣ де ѳеѣдале ші не поі пѣтаі ка ѳолосігѣрі (Мушніеѣт).

Де ші Маіестатеа са Імператѣла ачест дін пов дитродѣс прїндіііѣ нічі о даѣѣ лѣ санѣдііонат, ка не зѣѣ каре къ регѣламентѣла даѣ амѣелор ре-реѣіментѣе граніііаре романе, пріп каре і сѣѣз асігѣрат лїбертатеа пропріетѣдіі, аз сѣат дп анріатѣ контразічере; тотѣші таре неѣз дпнедекат дп ачест дрепт кѣвіііт ѳменїлор лїбереі.

Не рѣгѣт даѣ дп прівіінда аста а не репѣѣ дп дрептѣла авѣт, ане пропѣзіііа ка адеварадї ші деплііі пропріетарї ші тот че есте дп терїгѣріеле нѣстрѣ а ні се трансівне, ка а нѣстрѣ пропріетате спре лїбера діспосїдііне, фїе ачесте предїсірі, аз пѣтѣнтѣрїі арѣгѣре, пѣшчїіні, сілѣе аз тѣнѣді. Регѣламентѣла даѣ къ свирадіітата ордіінадііне престе регѣлареа сілѣелор кѣпрїнде дѣртѣрѣрїіе, кѣрѣра поі ам деѣѣт дп прівіінда лемпѣчїінеі, а сілѣелор ші а пѣшчїінеі ане сѣпѣѣ. Де ші сѣѣз ѳост дп-дѣрат Маіестатеа Са Імператѣла дп анѣ 1808 пѣ-пѣтаі лїбера лемпѣчїіне спре а нѣстрѣ пріватѣ

трѣѣзііндѣ ші негѣдѣтѣрїі кѣт ші пѣшчїіне ане кончедѣ; тотѣші фїіндѣ дпайнте де мілітарісардіі ам авѣт ачесте дрептѣрї ші ле ам ші зсат, соко-тіп ачестѣ пѣѣсѣрѣ дитрѣѣѣсѣ де адміністрѣдііне мілітарѣ ка ністе мѣтадііні дп дѣпселе, фїіндѣ зсареа ачестѣра неѣѣ ѳост ѳртатѣ пѣтаі не калеа кончесїінеі.

Не рѣгѣт ші претїндем, ка поі сѣ не вѣѣѣрѣт де дрептѣла лїбереі лемпѣчїіні а тѣт пентрѣ а нѣстрѣ трѣѣзііндѣ каспїкѣ, кѣт ші пентрѣ негѣдѣтѣрїе, ші ші а пѣшчїінеі ка дпайнте де мілітарісарѣ ші деодѣѣ сѣ се рекѣпоскѣ ші сѣ се пропѣзіііе ачесте дрептѣрї. —

Сїлѣеле ѳѣрѣ осѣѣѣре каре се аѳлѣ не терїі-торїіе нѣстрѣ аз ѳост адевератѣ а нѣстрѣ про-пріетате, ші дпсѣт регѣламентѣла леѣз дпсѣтпнат ші пѣтїт комѣнале. Адміністрѣдіінеа мілітарѣ дпсѣ неѣѣрпнат аз черкат але дііне ка ераїале. ші ѳѣрѣ респектареа пропріетѣдіі комѣнале аз кончес дп тѣрїгѣріеле стреїіне але челор комѣне, карї пѣѣз авѣт сілѣе, лїбера лемпѣчїіне. Не рѣгѣт ші прет-їндем даѣѣ, ка сілѣеле нѣстрѣ комѣнале дп а кѣрѣра носесїіне че е дрепт. ші асѣѣзі не аѳлѣт, ші не віігѣрїі сѣ ні се кончедѣѣ ка пропріетате, нічі знеї комѣні се фїе ертат дп терїгѣрїіѣ чеїал-лаате а тѣїа лемпѣ; ші еарѣ сѣ ні кончедѣѣ свпра-дііереа не конѣѣл каселор комѣнале кѣт ші лїбера діс-посїдііне несте дѣпселе, ші дпклїітѣл ерарїі сѣ се контенеаскѣ деѣла орї че аместекѣ. Дескїідерїіе ші стїрїіѣчїінеі (дѣсѣрѣдѣчїіінеі) іп сілѣе ші тѣнѣді аз ѳост ші дпайнте де мілітарісардііне лїбере, даѣѣ маі къ самѣ аз ѳост граніііарїі ла ачѣста ші прїп окѣрѣѣїереа мілітарѣ проѣѣкаді, ла каре сѣѣз ші плекат ші дпкѣ къ ачел свкѣс. кѣт шѣѣз дескїіе тѣлте локѣрї де пѣшчїіне, маі къ самѣ дп мон-діі де кѣтрѣ Марѣаціа, ші ші пропріе, каре дѣпѣ ачел ші леѣз інѣерат іп лїберѣла де сесїіне ші дп зѣѣварїі. Дп прівіінда тѣнѣділор сѣѣз дптїілат

свѣт администраціонеа милитарь ача мѣтадіоне, къ ачестіа с'аз дупрѣдіт 1807 дін поз дупре комъне, каре дупрѣдіре свирема командѣ милитарь дін Трансилваніа прін ордінадіонеа дін 8 Априліе ачеліан анъ Nr. 1309 пѣнѣмаі аз конфірмаг'о даръ аз ми demandat аі дускріе дѣпъ ачеста импѣрдіре ми ін звариеле комънелор, а дескліні граніділе інтре вечіні прін семне апріате ми аша не комъне але свѣдінеа дн посесіонеа лор, каре іналт demandaдіонеа команда режіментълаі о аз ми дуплініг, де оръ че ачесті мѣнді ми днаіне де милитарісадіе с'аз дінѣт де валеа Рокнеі ми ера дупрѣдігі дупре комъне дѣпъ пронордіонеа трѣвзіндеі; аша сокогіт поі дупрѣдіреа дін 1807 пѣмаі дупрѣ агъта ка зна мѣтадіоне дуплімлатъ свѣт администраціонеа милитарь, днкът рїмо: ачеліа с'аз інскріе дн звариеле комънелор ми де атѣнчі тóгъ алтъ дупрѣдіре с'аз рѣдікат ми прін зрѣаре акѣм фіекаре комънъ девѣе съ рѣтѣпъ дн контїнѣа зсаре а мѣнділор съі — ми secundo прін асте аз къпѣтат ми есклѣсіѣз дрепг де пѣшізне каре де а тѣнчі м'аз ми зсат парте прін вітеле лор, парте дѣндѣ дн арендѣ маі мѣлте пѣрді де мѣнді ка ми дупрѣді ін фавореа каселор комънале. Не рѣгът даръ ане свѣдінеа ми дн ачест дрепг, фїндкъ мѣнді свѣт леѣвіга нóстръ прорпїетате, ми не сънт суре неапѣратъ трѣвзіндѣ нентрѣ віте, фъръ де каре нічі кът ам пѣтеа свѣсіста, въпатѣа ми пѣкзітѣа аз фост ми свѣт администраціонеа милитарь лївер ми прін зрѣаре ін ачесте дрепгѣрї пѣ с'аз темплат нічі о мѣтадіоне. Дн прївінда торїлор де фърїнъ ми скъндѣрї с'аз дн-тѣмлат ача мѣтаре, къ нентрѣ о тóрѣ къ зна неатрѣ аз девѣт а съ пѣлті таксе де 51 кр. еаръ нентрѣ че аде скъндѣрї 7 ф 30 кр. де ачестга аз фост комънеле лївере днаіне де милитарісаге. Сънт окърмѣреа милитарь ми с'аз кончесъ нóв лїверѣа кърч-тѣрїт пѣмаі ін 3 лѣні несте анъ, каре поі лам жергфїт ін фавореа фондѣлаі сколастік. Дебръ че поі жѣвѣа кърчтѣрїтѣлаі м'ам довѣндіт дела реѣле Лядовїк ми лам ми зсат днаіне де милитарісадіе, девѣе ачеста рестрѣнѣере съ'о прївін ка зна мѣтадіоне дн дрепгѣрїле нóстрѣ ми прін зрѣаре прегїндем ане реѣзне еаръ дн ачест жѣс, ка аша провентеле де ачі въргѣтóре, съ ле пѣтем жертѣі аз дн фавореа маселор комънале, аз нентрѣ алте скопѣрї салѣтаре. Аолѣнд дн фїне он. комїсіоне де трѣвзіндѣ а днвестїга асура ачелор мѣтадіонї, карї с'аз темплат сънт окърмѣреа милитарь ін прївінда зпор терїторїі ми деодатъ а шгї чїне поседа ачелеа пѣ-

мѣнтѣрї каре комъна Бістрїда ін о консѣмпѣчїоне такѣларъ ле арагъ а фї фост а ле сале прорпїе: с'аз дїгат суре дареа ачестор деслѣчїрї дін фїекаре комънъ зні вътрени, карї аз ми респѣсє ін модѣа зрѣшторїа:

Дн прївінда ачестор терїторїі стїм поі апѣ- нїт къткъ прін мѣсѣрїле милїтаре с'аз іскат комънеле Рокна нóвѣ, Лѣвѣаре, Мѣгѣра, Сънт Іосефъ, Парѣа ми Ротѣлаі. — Терїторїа Рокнеі нóвѣ с'аз дїнѣт де а Рокнеі веки, Лѣвѣаре ми Могѣра маѣ къпѣтат а ле сале терїторїі дін аа Маїерѣлаі — еаръ Сънт Іосефъ дін аа Маїерѣлаі ми Лѣвїмічі, ми а Парѣе дін а Ревреї марї.

Комъна Ротѣлаі аз фост о колонїе комънѣз дін маі мѣлте комъне, къреї с'аз дат о апѣнїгъ кътѣдіне дін терїторїа комънеї Теле, каре апої аз фост сілігъ ашїо прѣфаче прін секареа ми десрѣдѣчїнареа сілѣлор дн локѣрї де пѣшізне ми араг прін лѣзѣре

Че се діне де конскрїереа терїторїлор: ача се аолъ парте дн звариїле комънелор, парте дн алте скрїсорї пѣстрате ін архївеле компанїлор кът ми протоколеле реатѣвѣлторїе дѣсе де адмї- нїстрадіонеа милитарь, каре пої маі тѣрѣзіѣ акѣрате дескрїе ми конїате ле вом свѣстерне опор. комї- сіѣні, фїндкъ пої пѣ сънтем ін старе а дескрїе гранїделе къ гѣра, фъръ днсетѣмът атѣта къткъ мѣнді пѣ сънт кърїонї дн терїторїїле комънале, къчі еї аз фѣкѣт тог девѣа осѣвігъ парте. —

Че се діне де мѣнді, стїм пої ачестїа свѣт администраціонеа маїсратѣлаі Бістрїдеї а фї фост дупрѣдігі дупре комъне дѣпъ пронордіонеа трѣ- взіндеї ми нѣтерѣа вітелор, еаръ свѣт а режімен- тѣлаі, не адѣчем ашїне а фї фост дупрѣдігі де 3 орї ми маі дн зрѣтъ дн ап 1807, фїнд де фадѣ деѣтѣдіі тѣтѣрор комънелор каре ми свѣр. ко- мандѣ милитарь днкъ аз конфірмаг'о. — Гранїділе ачестора се пог ведеа парте дін звариїле рѣтасе, парте дін алте скрїсорї, каре пої тóге конїате ле вом свѣстерне. —

Дн прївінда ачелор пѣтѣнтѣрї ми прїдїарї карїсе зік а фї але комънеї Бістрїдеї, пої вътрѣнї дін Маерѣ ми Рокна веке стїм: къ ачелеа свѣт ачеле нѣме с'аз аолѣг дн терїторїа Рокнеї, еаръ анѣма а тѣт дн терїторїїа ачестеїа кът ми дн-терїгорѣа Рокнеї креате дін поз; днсъ ка ачелеа съ фїе фост але Бістрїденїлор, пѣ не есге въносѣтѣ.

веросімиле есте къ ачелеа ар фі фост але зпср-
рлора фолторі днаите де мілітарісаціе ані; днсь
дзпъ ачеста невоінд а фі граніціери ші емігрънд,
ар фі веніт дн посесізінеа романілор — Дн че
подръ кнд ші кърора с'аз дат ачестеа пърсіте
пърсіте, пз пзтем сті азміте.

Дн прівіца предіазі Лэска Кірстеі, деспре
каре тот ін ачаа консътнцізіне съ фаче менцізіне,
стінноі втрени дін Ревршіора ші Ньсвд зрмтб-
реле: Noi ne adăchem aminte dela strevniū pos-
tri a fī azzīte kntkъ дн днзтгя Лэскеі, каре аз
фост а Ньсвденілор ші Ревршоренілор свнт адмі-
ністрацізінеа маціс. Бістрідеі аз фост пзмаі о
поіанъ де 7 каръ де фдн. Зпз Молдовап къ пз-
теле Кіртеа аз днчензт аічі а дескіде лок дін
сілвъ, каре дзпъ ачаа і с'аз копчес де пропріетате
свнт кондіцізіне де а пльті коптрівцізіне, каре
фіндкъ о пльтеа офіціалілор мацістратгялі лав
пзмт поіана домнеаскъ. — Ачест Кіртеа шаз
търігат зна фійъ, че ачаа, дзпъ зп Ньсвдеан ші
аша аз веніт аста поіанъ казестре дн посесізінеа
фаміліі Катаріп.

Тот дн ачест днзт аз дескис парте днаите
парте дзпъ мілітарісаце маі тзлате фаміліі пз-
търтзрі ші лав алінт лъгъ а сале сесізіні, песте
каре ші поі посідъм зпз докзмент свстериат ол.
комсцізінеі, ші стаз ші дн асннареа фъкът
дндре пзсвдени ші Ревршорені, каре е копфірматъ
де команда ші трівзпалъ реціментгялі ін 7. Ізліе
1795. Че граніцъ аз авт астъ поіанъ кнд ам
фост поі свнт адміністрацізінеа мацістратгялі, пз
пзтем сті, челеа де акзпа съ нот ведеа дін мен-
ціоната асннаре, ші пзтъртзріле фіекъреіа
аічі афлторе, аз фост ші свнт ін звраріс ін
феріте. —

Ньсвд, 21, Ноетвріе 1853.

зрмеазъ свнтскрнцізініле.

D I P E H T A T E A.

Брмаре дін Н. Пареш.

Дін Домніа І-іа а лзі Петръ VI Пареш.

Пзстрареа чеа містеріосъ а фійзлі лзі Сте-
фан, дн кърс днделзпгат де ані, а са десконепріе
дн зпз момент атът де крптік пентръ деаръ, ші
атътеа днсвншімі естраординаре дн зп жзне плін

де дндзленчзне, де енерціе ші де апрозіе, де
каре дн а са позіціе днжосігъ, аз дат атътеа
проче, с'аз жздекат кіар о мінзне D-Zeeаскъ дн
фаворъ Молдовенілор, каріі с'аз електрїзат де зп
пзоз кърацъ, ші прівіаз къ днкредере дн фійторъ
соартеі лор. Дар, деспре алтъ парте ачест неаш-
тепгат евенемет аз паралісат планзріле дзшпа
нілор, маі алес къ апзкъріле челе енерціе а лзі
Петръ аз днсфлат реснект ші реціндре.

Петръ, депі крескът дндре паскарі, черчетгнд
дн цір къ аферіте не вечнші дзреі, аз дндзлес
къ пстереа імперіалзі Бугаріеі с'аз днфрълт прін
вътгяліа де ла Мохачі, дзпъ каре Търчіі аз дн-
пресврат дзара ачееа. Ел къ пльчере аз въззт
кзм Трансілваніа ера днпърдїт дндре доъ пар-
тізі: а рецелзі Іоан Заноліа ші а Імператоргялі
Ferdinand, претендент ал коронеі Бугаріеі свз
тітзз де реце, ші къ зпзл ші алтъ се невоеа
прін арте амі днсвнші домніа престе дзара ачееа.
Ачел днтъі нас ал лзі аз фост а днкее дн 13.
Декемъ, 1527 къ Полоніа зп тратат*) офензів
ші дефензів аскура Татарілор, каріі прін ачест
акт се веазръ констрнші а пззі начеа дн астъ
парте, ші а се ретраце дн Бздеакзріле лор. Тра-
таціле секрете каре Петръ аз днчензт къ рецеле
Іоан Заноліа, аз дндемнат не Імператоргялі Фер-
dinand а пренені о асемене алаандъ ші а трімете
кътръ Петръ о форпалъ амбасадъ дн персона
лзі Георгіе Раїхерсдорфер. Ачест амбасадор,
кареле къ соленітате се прімї ла Съчеава дн кзр-
теа Домнеаскъ де кътръ Петръ днкзпцзрат де
воері дзреі, аз презентат кредітівеле Ім-
ператоргялі ші аз тратат деспре оаре каре
кондіціі а кърора кзпрндере днсь пз с'аз
пързт лзі Петръ фаворавіле дзреі, дрепт каре
лав амьнат а се зрпа тратаціа ла Пестъ,
знде Ferdinand дескїсъсе о діетъ національ,
дар нічі аічі ла Прага, знде дн Ізніе, ла
1528 аз мерс амбасадоріі Молдовеі, пз с'аз пзтзт
днкее зп асемене тратат, че еар с'аз амьнат ла
о алтъ днкзпцзраре. Спре а фаче кзпоскътъ
амьелор пзрді а са позіціе ші пстереа артелор
сале, претестгнд зп інсълт че Секзіі ар фі фъкът
Молдовеі, Петръ аз дндрат дн Трансілваніа не
ла Сенеі, Кезді, Орваі, Чїкз ші Гергіо дн лзпа
Феврзаріе 1528, педенцінд не ачеі мзптені ші
респнднд днсіамъ днпрецзръ, дзпъ ачееа не ла
Бїстріцъ с'аз днзвннат ла Съчеава днкъркат къ

*) Dogiel pag. 169.

тълътъ прадъ, din care аз zidit o тълъстїре. Астъ demonstratie аз дндемнат пе рецеле Ioan a кштіга аіеандїа лї Петръ днтърїндъ'а дн про-proprietatea четъділор Kivkivlio, Balvanios шї Чїчео че дн казъ de emigratie аеа Молдова дн Трансїванїа de адъностїре одоарелор сале, днкре-діндїндъа къ деакъ Ferdinand ар апъка Domnia Трансїванїеї, къ през ле ва лъса proprietatea асїпра ачестор четъці*). Дънъ аста, дндатъ че партизанїи лї Ferdinand се окъназ а трада дн тълеле дненарїлор сїи четъціле Сашилор; Петръ къ о птер-никъ armie аз днтрат а дова-оръ дн Трансїванїа шї ла четатеа Марїенвърг, аз дат дн 22. Івнїе 1529 о врїнтъ вълїе, дн каре armia днтъртеаскъ шї ачеа а Сашилор de тот с'аз сфърмат, перzind тоатъ а еї артилерїе, каре къ тълътъ прадъ шї аверї днсъмнїтоаре с'аз транспортат дн Молдова, хнде къ продвїтъа ачестора, Петръ аз zidit Монъстїреа Провота че есте ачествї Domn тор-шїнт шї трофез неврїгор. Prin аста с'аз днтърїг аліандїа днтре Петръ къ рец. Z. Ioan, кареле спре а днфрїа пе Самї, че нъ 'ї се свїзнеав еар аз дндемнат пе Петръ, а днтра дн Окт. 1529 дн Трансїванїа хнде аз асалтат четатеа Братовълїи шї трекунд prin тоатъ ачеа деаръ пе ла Бістріцъ, аз дешертат вїле de ла Podna de тот арїнтъа че ера адънат, шї аз нс гарнїзонъ дн четатеа Бістріца, каре претїнда с'ї се дее ка о тълдъмїтъ а ацторълїи къпїтат, маї алес къ Бістріца ера ашезатъ днтре Молдова шї днтре а еї четате Чїчео, din Трансїванїа.

Пе кїнд Сълтанъа Soliman асedia Віена дн лївеле Септемврие шї Октомврие 1529, авїнд скоп ведерат, дъпъ лъареа ечестеї четъці импор-танте а свїзне тот анъсвд Европеї сьз Семї-Лънъ, Петръ с'аз консфъртїт къ Боерїи днереї, към къ

с'аз апропїат епоха, превъзътъ de Стефан чел-таре prin ая сьз testament політїк, шї къ дн асечене днкъдъртїра ера de преферат свїзпереа de вьръ вое а Молдовеї сьз condїїїи фавора-вїле, декът а аштепта а фї свїзсъ дн пь-тереа архелор. Дрент ачеа аз делегат ла Съл-танъа пе тареле Логофътъ Тьзтъа, кареле аз дн-кеїет хп асечене dokument сьз-сврїс кїар de Съл-танъа*) ка „Поарта сьз аївъ о свїпра-Domnie несте Молдова, сьз вртїтоареле condїїїи:

„1) Консїтїдїа політїкъ, лелеле, релїцїа шї венїтърїле днереї се рътїе неатїнсе. 2) Domnїи сь се аілеагъ de кьтре Боерї. 3) Сълтанъа есте да-торїа а днтърї не ачела, днсъ нъ ва нътеа сь импъе днереї пе хп Domn неалес, нїчї а лепъда пе ачел алес. 4) Молдова сь нъ дїе нїчї о датъ къ дншманїи Пордееї. 5) Чї маї алес кьтъва шї de Молдовенї сь ацтгьармїа Търчїлор дн а лор ес-педїїїи. 6) Молдова ва да de вьнъ вое хп дар (пескепї) de 4000 галвенї, 40 каї шї 24 шїоїмї. „Ачест dokument прещос, че се пьстра къ релїквїїле сьптеї Параскева дн Моуастїреа de треї Сьпци, Рецеле Совїескї, дн резвелъа къ Търчї, л'аз аре ла 1686. Дар Принцъа Кантемїр л'аз вьзът шї днредїндъаъ десїре кьпрїндереа са de маї сьс. Нъї дндоеалъ къ хпз асечене dokument дат din партеа лї Петръ къ Боерїи днереї, се нестрезъ дн Статвъл, дн архї-веле днтъртептї. Дъне статорнїчїреа ачестор повъ реладїї а Молдовеї къ Поарта, Логофътъа Тьзтъ аз нс а се zidi дн Константинополї хп палат ая Молдовеї, къ о вїсерїкъ, нептръ доквїнда Ацентълїи днереї шї дїскълекареа депътацілор.

*) Кантемїр дн Історїеа Имперїаїи Ототан.

(Ва зрма.)

*) Jovios ap, Katona.